

Др Миливоје Лапчевић, доцент
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

УДК: 339.9.012
DOI: 10.46793/UPK20.583L

ЈАВНО-УСЛУЖНА ДИМЕНЗИЈА ЕКОНОМСКЕ ДИПЛОМАТИЈЕ У ЕРИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ*

Резиме

У овом раду биће размотрене основне теоријске поставке делатности економске дипломатије, као, по много чему, специфичног сегмента савремене дипломатије. Аутор ће утврдити основну садржину коју овој делатности приписују савремени глобализовани економски односи, чинећи је готово незаобилазном ставком националних напора за повећањем конкурентности домаћих економија. Такође, у раду ће бити указано на предности и недостатке основних организационих модела реализације економско-дипломатских активности. Посебној анализи биће подвргнути фактори који на генералном и посебном плану, осигуравају веће шансе за остварење циљева економско-дипломатских мисија.

Кључне речи: економска дипломатија, јавне услуге, глобализација, економски интереси.

1. Уводна разматрања

Иако је економска дипломатија, као функционално заокружен сегмент савремене дипломатске делатности, релативно новијег датума, то не би требало да нас определи на закључак да се ради о „апсолутном новитету“. Првобитни покушаји организовања дипломатских служби које би замениле нефункционалне обрасце *ad hoc* дипломатије, мотивационо су биле везане како за сферу политичких тако и за област економских интереса појединачних држава. У том смислу, тешко да се може замерити становиштима која у дипломатској служби препознају иницијално „комерцијални подухват“, полазећи од обиља доказа који указују да је „подстицај организовања сталних дипломатских мисија био економски колико политички или војни“.¹

---

* Рад је настао као резултат научноистраживачког рада истраживача Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Вид.: Evans, G., Newnham, J., *The Penguin Dictionary of International Relation*, London, 1998, p. 129.

Сагледавањем амбијената у којима су зачете рудиментарне форме дипломатских активности може се уочити да је „трговина представљала темељни мотив преласка граница држава и развијања интеракција међу њима“.² Полазећи од схватања дипломатије као „комуникације“, односно софистицираног механизма „преношења мисли и идеја између држава и влада, а све више између држава и међународних организација“;³ није тешко доћи до закључка да су ови комуникацијски токови и у савременом добу доминантно обликовани економском проблематиком.

Иако изван поља интересовања економске дипломатије остају бројне теме и проблеми спољне политике, ова делатност се у савременим условима сматра веома моћним алатом које развијене државе користе у циљу унапређења како својих општих дипломатских позиција тако и јачања укупне војно-политичке моћи.⁴ Примена економских санкција, илустрације ради, постаје готово доминантан метод „дисциплиновања“ конкурентних геополитичких стремљења, служећи као инструмент слабљења економских система држава и њихових војних перформанси.⁵

Економски предзнак комуникацијских односа између субјеката међународног права, данас је лако уочљив чак и у погледу оних предмета преговарања који, по дефиницији, примарно подразумевају политичку садржину – отпочињање ратних сукоба и њихово окончање, промовисање заштите људских права, афирмисање демократских образаца владавине и др.⁶ Кулминацијом научно-технолошких промена у последњој деценији XX века, дат је пресудан подстрек глобализацији, схваћеној као замисао „смањења тржишне сегментације и повећања међузависности националних тржишта“.⁷ Економија, дакле, све мање бива „мотив из сенке“ у доношењу кључних одлука које обликују савремени геополитички амбијент а све више њихов најтранспарентнији а неретко и једини ослонац.

Разноврсност економских тема које су постале и постају предмет уобличавања и преговарања на глобалној равни, условила је повећаном

---

² Вид.: Биландић, М., Барун, И., *Послована знања у функцији развоја: господарска дипломатија у Републици Хрватској, Маркет-Тржиште*, вол. 25, бр. 1/2013, стр. 80.

³ Вид.: Feltham, R.G., *Diplomatic Handbook*, Eight Edition, Boston, 2004, p. 9.

⁴ Papadimitriou, P., Pistikou, V., *Economic Diplomacy and Security in Sovereign States*, *Procedia Economics and Finance*, Vol. 9/2014, p. 48.

⁵ Детаљније: Peksen, D., Cooper Druru, A., *Economic Sanctions and Political Repression: Assessing the Impact of Coercive Diplomacy on Political Freedoms*, *Human Rights Review*, Vol. 10, Issue 3/2009, p. 393.

⁶ Старији аутори наглашавали су потребу стриктног раздвајања економске политике која се реализује ради остварења економских циљева од економске политике која служи као инструмент „политичке политике“ која има економски садржај усмерен на контролисање политика других земаља. У том смислу, вид.: Morgenthau, H. J., *Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York, 1968, pp. 28-29.

⁷ Вид.: Siebert, H., *The World Economy*, Second Edition, London and New York, 2002, p. 8.

тражњом за профилима дипломатског особља који поседују уско специјализована знања из различитих сегмената економије, али и функционалним (понегде и организационим) (ре)устројством дипломатских апарата, у смислу посебног акцентовања економских функција дипломатских мисија. Ипак, функционалним разубивањем званичне (формалне) дипломатске делатности држава, као резултат промовисања економских мотива за кључне ослободилачке политике, не омеђавају се у потпуности хоризонти популаризације савремених економско-дипломатских активности. Остварење економских интереса већине главних субјеката геополитичке сцене, у све већој мери захтева осмишљавање и употребу дипломатских механизма који ће на мање формалној основи омогућити примену „интелигенције и такта“ у међудржавним односима, као базичних постулата „уметности“ дипломатије. Степен наглашавања значаја алтернативних канала економско-дипломатског општења, насталих као резултат чињенице да су „глобализација и демократизација учиниле порознијим професионалне границе дипломатије“,⁸ довео је до дубинских преиспитивања дипломатске професије у смислу дефиниције шта савремени „дипломата јесте а шта не би требало да буде“.⁹

Формални и алтернативни механизми економске дипломатије доживели су све интензивнији оперативни замањ у западним капиталистичким земљама али и у Н. Р. Кини, док су осетљивија транзициона поднебља тек након реформских метаморфоза почела да уочавају драгоцене бенефите подстицања ефективнијих форми економско-дипломатских активности.

2. Делатност економске дипломатије

Аналитички приступ у одређивању појма економске дипломатије, како исправно примећује и Окано-Хејманс, подразумева нужност да се у оквиру овог сложеног феномена детерминише садржина како „економског“ тако и „дипломатског“¹⁰ сегмента, како би се потом пронашао основ њиховог функционалног синтетизовања у једну целину. „Економски сегмент“ појма економске дипломатије осликава, у првом реду, природу проблематике која покреће дипломатску активност и обликује њену садржину, а може да се односи како на економске циљеве, тако и на економске инструменте, па и на апстрактне економске мотиве. „Дипломатски сегмент“ у оквиру појма

---

⁸ Вид.: Saner, R., Yiu, L., *International Economic Diplomacy: Mutation in Post-modern Times*, Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', Discussion Paper, No. 84, January 2003, доступно на: www.clingendael.nl/cli/publ/diplomacy/pdf (20.3.2020.), p. 6.

⁹ Исто.

¹⁰ Вид.: Okano-Heijmans, M., *Conceptualizing Economic Diplomacy: The Crossroads of International Relations, Economics, IPE and Diplomatic Studies*, in: Van Bergeijk, P.A.E., Okano-Heijmans, M. and Melissen, J. (eds.), *Economic Diplomacy-Economic and Political Perspectives*, Boston, 2011, p. 9.

економске дипломатије служи као одредница *начина* на који се долази до разрешења економских проблема или остварења економских спољнополитичких стратегија. Ови начини подразумевају формалне и неформалне комуникацијске (преговарачке) релације између заинтересованих субјеката на билатералној или мултилатералној дипломатској арени.

Са друге стране, с обзиром на то да је постојање преговарачког комуникацијског дијалога суштински оквир како дипломатске делатности уопште тако и економске дипломатије, примена *једностраних* мера држава ради остварења спољнополитичких економских циљева не би се уклапала у појмовни образац економско-дипломатске делатности, већ би неретко представљала својеврсну негацију исте.

Дакле, у најширем смислу, економску дипломатију могли бисмо одредити као вештину преговарања између заинтересованих субјеката на међународном плану, који настоје да кроз међусобну комуникацију и коришћење у основи дипломатских механизма обезбеде повољније тржишно позиционирање националних економија, односно дају одговор на проблеме који посредно или непосредно тангирају њихове економске интересе. На тај начин донекле би избегли превише екстензивно поимање економске дипломатије као „процеса међународног економског одлучивања“,¹¹ будући да ови процеси неретко подразумевају и унилатералне механизме одлучивања, који ипак остају изван непосредног инструментаријума економске дипломатије.

Када је реч о оперативним носиоцима економско-дипломатске делатности остаје отворено питање да ли се о економској дипломатији може говорити искључиво као о делатности државних органа који чине дипломатске службе (министрастава иностраних послова и дипломатско-конзуларна представништва), или као о свим активностима преговарања у циљу остварења економских интереса без обзира на то ко су носиоци овог процеса. Прва алтернатива, из перспективе савремене економске реалности, која придаје све већи значај неформалним механизмима преговарања, сувише би редуковала хоризонте оперативног распрострањања економске дипломатије. Међутим, потпуно прихватање друге опције, у пракси би довело до веома конфузног преплитања делатности економских дипломата са активностима економског лобирања па и економске шпијунаже (која по многим представља најинвазивније оружје модерног економског ратовања).

Дипломатска активност државних органа изван дипломатске службе (нпр. министарстава ресорно задужених за економију, финансије и/или пољопривреду), а која је такође мотивисана разлозима и проблемима економске природе (тзв. „квазидржавна дипломатија“), данас се углавном анализира као легитиман сегмент економско-дипломатске делатности. Са друге стране, „псеудодипломатија“, односно „парадипломатија“, којом се баве многе

---

¹¹ Вид.: Bayne, N. and Woolcock, S., *What is Economic Diplomacy?*, in: Bayne, N. and Woolcock, S. (eds.), *The New Economic Diplomacy*, 4th Edition, New York 2017, pp.1-2.

институције недржавног карактера (невладине организације, глобалне корпорације, привредне коморе, верска удружења и др.), често је фокусирана на економску проблематику која се предметно преклапа са зоном интересовања званичне дипломатије. Приметно јачање парадипломатских активности и њихово паралелно (понекад и доминантно) позиционирање у односу на званичне дипломатске процесе представља најочигледнији доказ „деетатизације и дебирократизације класичне, традиционалне дипломатије“.¹² Међутим, за разлику од паралеле званична дипломатија - квазидипломатија, која изискује потпуну или бар делимичну синхронизацију дипломатских активности између државног дипломатског и државног квазидипломатског деловања, овакву синхронизацију веома је тешко наметнути када се, паралелно са званичном дипломатијом, као носиоци економско-дипломатских активности нађу утицајни ентитети из приватног сектора. Посматрање њихових активности кроз призму званичног економско-дипломатског деловања, прејудицијелно претпоставља утврђивање конвергенције њихових интереса са стратешким и тактичким економским интересима матичних држава у којима делују.

3. Економска дипломатија у глобалној тржишној утакмици

Успех националних управљача у економско-дипломатској арени, примарно је условљено начином њиховог гледања на питање важности дипломатске делатности уопште, као веома сложене политичке активности. „Једном када прихватимо чињеницу да је међународна политика различита од било које друге врсте политике, бићемо у склоништу реализма“.¹³

Историјска искуства су небројано пута показала да осмишљавање наизглед чврстих стубова унутрашње политике, без размишљања о њиховој повезаности са спољно-политичком стварношћу, по дефиницији води креирању националних илузија о економском прогресу, које служе као привремено ефективан инструмент одржавања позиција политичке моћи. У таквим околностима по правилу се доста касно потврђује истинитост констатације да се „људи и нације понашају мудро само уколико су исцрпели све друге алтернативе“.¹⁴

Почев од Другог светског рата дипломатска делатност у економској арени почиње, у све већој мери, да одступа од ригидних и строго формализованих шаблона дипломатског општења, постајући, на тај начин, један од најделотворнијих инструмената вођења савремених економских ратова. Од јавне делатности са јасно установљеним правилима формулисања њених

---

¹² Вид.: Дашећ, Д., *Дипломатија – савремена и економска*, Београд, 2013, стр. 65.

¹³ Вид.: Eban, A., *Interest and Conscience in Diplomacy, Society*, Vol 23. Issue 3/1986, p. 22.

¹⁴ Исто.

циљева и начина реализације, економска дипломатија се на све очигледнији начин промовише у јавно-услужну делатност чији један од основних задатака постаје непосредније заступање економских интереса домаћих пословних субјеката у њиховим релацијама са иностраним пословним окружењем.

Период послератне обнове означио је нагло интензивирање значаја економско-дипломатске делатности најпре у САД-у, што је у формалном смислу имало за главни резултат креирање Маршаловог плана, а у супстанцијалном погледу – наглашену американизацију европских модела привређивања. На тлу Европе, почетак интензивног акцентовања значаја економске дипломатије, као генератора националног економског раста, везује се за Француску у време владе Шарла де Гола, када политичари највишег ранга бивају подстакнути да се баве економском дипломатијом, у смислу промоције домаћих привредних потенцијала на глобалној економској сцени.¹⁵ Ове тенденције још су потпуније заокружене за време мандата председника Митерана, који је како од амбасадора и конзуларних представника у свету, тако и од министара најзначајнијих ресора изричито захтевао да се „окрену економској дипломатији“.¹⁶

Синтетички посматрано, на нивоу Европске уније, истицање важности свестране економско-дипломатске активности, почев од 90-тих година прошлог века, требало је да послужи остварењу два основна настојања. Прво, будући да је устројена као супранационална творевина коју сачињавају суверене државе, Унија је принуђена да константно усавршава економско-дипломатске механизме интерног општења а све у циљу потпуне или делимичне хармонизације правила креирања и реализације економске политике држава чланица у најзначајнијим сегментима (царинска унија, пољопривредна политика, монетарна политика, унутрашње тржиште, Шенген и др.). Опасност од сувише императивног и ауторитарног позиционирања Уније у односу на државе чланице, које са приличним отпором прихватају ерозију сопствене суверености зарад ефективног функционисања Уније, додатно је нагласила важност како формалних тако и неформалних образаца интерног преговарања у погледу најразличитијих проблема економске природе. Други разлог потенцирања потребе да економско-дипломатска делатност Уније буде значајно квалитативно унапређена, тиче се чињенице да се ова организација одлучно профилише у актера интернационалне економске размене са изразито лидерским аспирацијама. Уважавање Уније као учесника без кога се не може успешно одвијати међународна економска дипломатија, резултат је и „широких структурних промена у релативној економској моћи унутар међународног економског поретка“, будући да су 90-те године озваничиле тихи крај

---

¹⁵ Вид.: Баздан, З., *Господарска дипломација и патолошки трендови глобалне економије. Case study: Република Хрватска*, Пословна изврсност, вол. 5, бр. 1/2011, стр. 104.

¹⁶ Исто.

доминације *OECD* клуба земаља, услед „раста главних тржишта у настајању и изазова држава у развоју које траже све већу улогу“.¹⁷

Садржина делатности савремених економских дипломата развијала се под окриљем прилично контрадикторних економских стремљења на међународном и националном плану. Док су, са једне стране, водеће капиталистичке економије јасно и одлучно промовисале потребу глобалног консензуса у погледу правила светске трговинске размене ослобођене спутавајућих стега протекционистичке царинске политике националних влада, дотле су, на националном плану, осмишљавале беспопштедне механизме економског ратовања, који, често делујући на ивици „сиве зоне“, осигуравају стабилно позиционирање националних економија на светској сцени. Дакле, свестрана промоција неолибералног устројства савремених система привређивања, а који подразумевају умерену а не доминантну улогу државе у економским токовима, бива конфронтрана са јачањем државног интервенционизма на пољу међудржавне промоције националних привредних субјеката. На тај начин, геоекономско позиционирање привредних субјеката постаје условљено како њиховом способношћу да се одрже у тржишној утакмици, тако и ауторитетом њихових политичких промотера на глобализованој економској сцени. Овакве тенденције супстанцијално су изградиле нови профил савременог економског дипломате, који се, више него икада пре, приближио макијавелијанској логици повезивања циљева и средстава и њиховог остварења.

4. Савремене функције и организациони оквири економско-дипломатске делатности

Стављање различитих и све иновативнијих дипломатских инструмента у службу заштите националних економских интереса, у савременој економској дипломатији усмерено је на остварење следећих веома битних економских функција: 1) промоција извоза; 2) привлачење иностраних инвестиција и јачање потенцијала инвестирања у иностранству; 3) стицање користи од трансфера технологије и 4) заступање интереса домаће пословне заједнице.¹⁸

„Заступање интереса домаће пословне заједнице“, као функција економско-дипломатских мисија, постепено се профилисала као најспецифичнији, осовински сегмент ове делатности. Успешност реализације овог сложеног и неретко веома деликатног циља може бити посматрана како на општем тако и на посебном плану.

Јавно-услужни карактер делатности економских дипломата изразито је акцензован на *посебном плану*, када се заступање интереса домаће пословне

---

¹⁷ Вид.: Woolcock, S., *European Union Economic Diplomacy: The Role of the EU in External Economic Relations*, Burlington 2012, p. 2.

¹⁸ Вид.: Potter, E., *Branding Canada: The Renaissance of Canada's Commercial Diplomacy*, *International Studies Perspectives*, Vol. 5, Issue 1, p. 55.

заједнице, спушта са апстрактног на конкретни ниво промоције тржишних перформанси појединачних привредних субјеката, чија привредна повезаност са иностранством је од посебног значаја за националну економију. У овом случају, јавну услугу ангажовања економско-дипломатских служби могу иницирати и сами привредни субјекти, при чему се, по природи ствари, трошкови ове јавне услуге, као инструмента тржишног пробоја домаћих привредника у иностранству, не финансирају средствима директних „корисника услуга“, већ новцем свих пореских обвезника.

На *генералном плану* посматрано, активности економских дипломата требало би да послуже креирању стабилнијег и прихватљивијег пословног окружења за домаћу привреду у иностранству, на корист како актуелних извозно оријентисаних произвођача и пружалаца услуга тако и оних којих то намеравају да постану. Дакле, гледано из ове перспективе, јавно-услугни карактер економске дипломатије исцрпљује се у интервенционистичким акцијама на светском тржишту у циљу његовог делимичног „омекшавања“ према аспирацијама националне привреде, при чему нема потребе да оваква јавна услуга буде иницирана ни од једног појединачног привредног субјекта. Овакав вид инволвирања јавног сектора у токове тржишне размене данас се, између осталог, сматра нужним и легитимним инструментом „редукције или елиминације културолошких нецаринских баријера у светској трговини и инвестиционим активностима.“¹⁹ У којој ће мери, пак, економска дипломатија успети да обезбеди бољи прихват домаћих економских субјекта у односу на онај који би постојао у условима сурове изложености законима понуде и тражње, зависи од читавог низа фактора.

Као прво, историјско искуство је вишеструко доказало да су ефекти националних економско-дипломатских служби у директној сразмери са обимом политичког, економског, финансијског и, коначно, војног кредибилитета земаља чије интересе заступају („екстерни“ фактори утицаја). Својства економске дипломатије као „уметности преговарања“ обично у пуној мери долазе до изражаја у ситуацијама када се економско-дипломатске активности реализују од стране земаља које не поседују снажне геополитичке позиције, односно које се у међународној промоцији својих економских интереса ослањају искључиво на „занат убеђивања“. Неприкосновено позиционирани субјекти међународног права, са друге стране, у стању су да своје стратешке и тактичке економске интересе остварују, између осталог, и самим стављањем у изглед да сила коју поседују може бити примењена, без превелике практичне мотивисаности да форме економске дипломатије доведу до ступња „уметности“.

---

¹⁹ Вид.: Јакоп, М., Van Bergeik, P., *The Weight of Economic and Commercial Diplomacy*, International Institute of Social Studies (ISS), Working Paper No. 478/2009, доступно на: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1469137> (20.3.2020.), p. 9.

Други фактор успешности мисија економских дипломата тиче се квалитативних основа њихове професионалне оспособљености за деловањем у комплексном и перманентно променљивом режиму међународних економских и политичких релација („интерни“ фактори утицаја). Да би однос између економских дипломата и пословних субјекта чије интересе промовишу био плодотворан, нужно је обезбедити „конвергенцију вештина“²⁰ између те две стране. Савремене економске дипломате морале би поседовати вештине пословних људи, док би пословни људи морали, такође, да овладају основним вештинама дипломатског општења.²¹ У развијеним економским системима интензивирање потребе да пословни субјекти савладају дипломатске вештине којима би промовисали своје пословне интересе, довело је до њихове све мање зависности од јавних економско-дипломатских служби, условљавајући развој релативно нове делатности – „корпоративне дипломатије“. За разлику од класичне економске дипломатије као јавне службе, корпоративна дипломатија представља дипломатију „приватног сектора“ и ослања се, самим тим, на дипломатске перформансе самих пословних субјекта, не представљајући, при том, јавну услугу чију цену покривају сви порески обвезници, већ пословну активност чије трошкове сноси приватни сектор. Интерни карактер трошкова делатности корпоративне дипломатије обично је битан мотив који мултинационалне компаније, као најзначајније експлоататоре ове релативно нове делатности, мотивише на њено непрестано усавршавање.²²

Треће, организациони модели реализације економско-дипломатских активности такође се анализирају као важан фактор генерисања видљивијих резултата. Као одлучујуће питање у том смислу поставило се питање избора између три основне организационе опције. Први модел подразумева организационо везивање економско-дипломатске службе искључиво за министарства иностраних послова, чиме се осигурава озбиљнији дипломатски приступ у реализацији циљева, али се креира и прилична удаљеност економских дипломата од непосреднијих контаката са домаћим пословним субјектима. Други организациони приступ ослања се на кохезиони организациони наступ министарстава иностраних послова и ресорних министарстава задужених за економију, при чему ова опција најчешће подразумева да је кадрирање у економско-дипломатској служби поверено ресорним министарствима задуженим за економију, док се саме активности економских дипломата организационо реализују под окриљем дипломатско-конзуларних представништва. Коначно, трећа форма подразумева поверавање послова организовања економско-дипломатске делатности искључиво

---

²⁰ Вид.: Пенев, С., Удовичић, Б., Ђукић, М., *Економска дипломатија у Србији: карактеристике и могућности за унапређење*, Економске теме, вол. 52, бр. 3/2014, стр. 277.

²¹ Исто.

²² Детаљније: Steger, U., *Corporate Diplomacy: The Strategy for a Volatile, Fragmented Business Environment*, Hoboken, 2003, pp. 6-7.

министарствима ресорно задуженим за послове економије и сарадње са иностранством. Најизраженији недостатак овог модела везује се за чињеницу да често подразумева већински ослонац на уско профилисана економска знања и вештине економско-дипломатског особља уз „бледо“ инсистирање на префињеним механизмима дипломатског општења и дипломатском искуству уопште.

5. Закључна разматрања

Промене амбијента привређивања, диктиране тековинама глобализације, оставиле су свога трага и у погледу основних функционалних стремљења делатности економске дипломатије. Промоција националних економских интереса појединачних земаља у односима светске трговинске размене одавно је престала да почива на примени „меких“ инструмента остварења националних циљева у светској економској арени. Феномен „економског ратовања“, који је у XXI веку у потпуности огољен као примарна преокупација националних управљача у већини водећих светских економија, условио је и знатним радикализовањем приступа у одређивању шта би, у новонасталим приликама, требало да буду основне функције економско-дипломатских делатника, и на које би начине те функције требало остваривати. Синергија дипломатске и обавештајне делатности, иако одувек присутна чињеница у историји дипломатије, никада није имала тако наглашен карактер као у условима беспопштедног економског ратовања на глобалној позорници. За разлику од класичне дипломатске службе која званично показује суздржаност од претераних искорака у сферу интересовања институционалних носилаца обавештајне делатности, економско-дипломатске активности, због могућности њихове реализације у полуваничним и незваничним формама, знатно су мање резервисане према обавештајним активностима које би у другим државама имале нелегалан карактер (активности економске шпијунаже).

Особености савремене економске дипломатије развијених земаља у потпуности оправдавају сагледавање ове делатности као специфичне форме јавних услуга, у улози чијих корисника се налазе привредни субјекти чији се пословни интереси свестрано заступају на светској економској сцени. При том, мотиви деловања државне економско-дипломатске службе, никада не би требало да буду фундирани искључиво у партикуларним интересима домаћих економских актера (чиме би се отворио опасан простор за злоупотребе и својеврсну „приватизацију“ дипломатске службе), већ у намери да се кроз афирмацију „колективних“ аспирација домаћих произвођача обезбеди стабилно позиционирање националне економије на светској сцени.

Потенцијали примене економске дипломатије у промоцији националних привредних капацитета, представљају још увек минимално истражено подручје у транзиционим и посттранзиционим системима. Економски изазови за националне произвођаче у суровој међународној утакмици сасвим сигурно не

могу бити савладани уз искључиви ослонац на ригидне обрасце класичног дипломатског општења. Делотворна експлоатација економске дипломатије, као специфичне форме јавно-услугне делатности, изискује доследну професионализацију економско-дипломатске службе и њено уско-специјализовано усмеравање ка питањима од посебног значаја за домаћу привреду, уз уважавање чињенице постојања компаративних предности националне економије у одређеним областима производње.

*Milivoje Lapčević, Ph.D., Assistant Professor
Law Faculty, University of Kragujevac*

PUBLIC-SERVIS DIMENSION OF ECONOMIC DIPLOMACY IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Summary

This paper will discuss the basic theoretical assumptions of economic diplomacy, as the specific segment of contemporary diplomacy. The author will identify the basic content attributed to this activity by contemporary globalized economic relations, making it almost an indispensable item of national efforts to increase the competitiveness of domestic economies. Specific analysis will be given to factors that, at both the general and specific levels, provide greater chances of achieving the goals of the economic diplomats missions.

Key words: *economic diplomacy, public services, globalization, economic interests.*

Литература

- Bayne, N., Woolcock, S., *What is Economic Diplomacy?*, in: Bayne, N., Woolcock, S. (eds.), *The New Economic Diplomacy*, 4th Edition, New York, 2017.
- Баздан, З., *Господарска дипломација и патолошки трендови глобалне економије. Case study: Република Хрватска*, Пословна изврсност, вол. 5, бр. 1/2011.
- Биланџић, М., Барун, И., *Послована знања у функцији развоја: господарска дипломација у Републици Хрватској*, Маркет-Тржиште, вол. 25, бр. 1/2013.

- Дашић, Д., *Дипломатија – савремена и економска*, Београд, 2013.
- Eban, A., *Interest and Conscience in Diplomacy*, Society, Vol 23. Issue 3/1986.
- Evans, G., Newnham, J., *The Penguin Dictionary of International Relation*, London, 1998.
- Morgenthau, H. J., *Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York, 1968.
- Okano-Heijmans, M., *Conceptualizin Economic Diplomacy: The Crossroads of International Relations, Economics, IPE and Diplomatic Stydies*, in: Van Bergeik, P.A.E., Okano-Heijmans, M., Melissen, J. (eds.), *Economic Diplomacy-Economic and Political Perspectives*, Boston, 2011.
- Papadimitriou, P., Pistikou, V., *Economic Diplomacy and Security in Sovereign States*, *Procedia Economics and Finance*, Vol. 9/2014.
- Peksen, D., Cooper Druru, A., *Economic Sanctions and Political Repression: Assessing the Impact of Coercive Diplomacy on Political Freedoms*, Human Rights Review, Vol. 10, Issue 3/2009.
- Пенев, С., Удовичић, Б., Ђукић, М., *Економска дипломатија у Србији: карактеристике и могућности за унапређење*, Економске теме, вол. 52, бр. 3/2014.
- Potter, E., *Branding Canada: The Renaissance of Canada's Commercial Diplomacy*, International Studies Perspectives, Vol. 5, Issue 1.
- Saner, R., Yiu, L., *International Economic Diplomacy: Mutation in Post-modern Times*, Netherlads Institute of International Relations 'Clingendael', Discussion Paper No. 84, January 2003, доступно на: www.clingendael.nl/cli/publ/diplomacy/pdf.
- Siebert, H., *The World Economy*, Second Edition, London and New York. 2002.
- Steger, U., *Corporate Diplomacy: The Strategy for a Volatile, Fragmented Business Environment*, Hoboken. 2003.
- Feltham, R.G., *Diplomatic Handbook*, Eight Edition, Boston, 2004.
- Woolcock, S., *European Union Economic Diplomacy: The Role of the EU in External Economic Relations*, Burlington, 2012.
- Yakov, M., Van Bergeik, P., *The Weight of Economic and Commercial Diplomacy*, Working Paper No. 478/2009, доступно на: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1469137>.